



Received: June 8, 2025

Revised: June 22, 2025

Accepted: June 29, 2025

แนวทางการพัฒนาเกณฑ์การประกวดวงดนตรีลูกทุ่งในศตวรรษที่ 21: ศิลปหัตถกรรมนักเรียน Guidelines for Developing Criteria for Luk Thung Music Band Competitions in the 21st Century: For Student Arts and Crafts Events

พิพัฒน์ วิเชียรพัทธ์ (Pipat Vicheantas)^{1*}

สุรินทร์ เมทะนี (Surin Medhanee)²

*Corresponding Author: pipat@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาเกณฑ์การประกวดวงดนตรีลูกทุ่งในศตวรรษที่ 21 ภายใต้บริบทของงานศิลปหัตถกรรมนักเรียน โดยการศึกษาครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลักที่เลือกแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย นายสลา คุณวุฒิ ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีไทยสากล-ประพันธ์เพลงไทยลูกทุ่ง) นายจักรวาล เสาธงโปรดิเวเซอร์ดนตรี และนายสุรินทร์ เมทะนี คณบดีคณะอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต ซึ่งล้วนเป็นคณะกรรมการการประกวดวงดนตรีในงานศิลปหัตถกรรมนักเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างที่ครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับเกณฑ์การตัดสินทางสุนทรียศาสตร์ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มอรรถนัยนิยม กลุ่มปรนัยนิยม และกลุ่มสัมพัทธ์นิยม รวมถึงแนวทางการพัฒนาการประกวดวงดนตรีลูกทุ่ง 5 ประเด็น ได้แก่ มรดกทางวัฒนธรรม การศึกษาในศตวรรษที่ 21 หลักการออกแบบท่าเต้น หลักการออกแบบดนตรี และหลักการออกแบบการแสดง

ผลการศึกษาพบว่า เกณฑ์การตัดสินการประกวดวงดนตรีลูกทุ่งในศตวรรษที่ 21 สามารถแบ่งออกเป็น 3 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านการร้อง ซึ่งเน้นความชัดเจนของเสียงร้อง เทคนิคการใช้เสียง อารมณ์ที่ถ่ายทอด และความสามารถในการสื่อสารความหมายของบทเพลง ด้านศิลปะการแสดง ที่ให้ความสำคัญกับการใช้พื้นที่เวที การเคลื่อนไหวของนักร้องและนักดนตรี การประสานงานกันของสมาชิกในวง และ

¹ หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต

(Master of Arts, Graduate School, Rattana Bundit University)

² หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต

(Master of Arts, Graduate School, Rattana Bundit University)



ความสามารถในการดึงดูดความสนใจจากผู้ชม และด้านดนตรี ที่ครอบคลุมการบรรเลงเครื่องดนตรีที่ต้องตามหลักดนตรี การเล่นที่มีความพร้อมเพรียง ความลงตัวของเสียงประสาน และความคิดสร้างสรรค์ในการเรียบเรียงเพลง คณะกรรมการมีแนวคิดร่วมกันในการพัฒนาเกณฑ์การประกวดให้เหมาะสมกับศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งเน้นความสมดุลในทุกด้าน การส่งเสริมเอกลักษณ์ของดนตรีลูกทุ่งไทยผ่านรูปแบบการแสดงที่ทันสมัยและสร้างสรรค์ เพื่อยกระดับมาตรฐานการประกวดให้สอดคล้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมในปัจจุบัน

คำสำคัญ การพัฒนาเกณฑ์ การประกวดวงดนตรีลูกทุ่ง ศตวรรษที่ 21 ศิลปหัตถกรรมนักเรียน สุนทรีศาสตร์

Abstract

This research aimed to study guidelines for developing criteria for Luk Thung music band competitions in the 21st century within the context of student arts and crafts festivals. The study employed qualitative research methodology through in-depth interviews with purposively selected key informants consisting of 3 individuals: Mr. Sala Khunawutti, National Artist in Performing Arts (Thai International Music-Thai Luk Thung Composition), Mr. Chakkawan Sao-thong, Music Producer, and Mr. Surin Methanee, Dean of the Faculty of Creative Industries at Rattana Bundit University, all of whom serve as judges for music band competitions in student arts and crafts events. The data collection instrument was a semi-structured interview covering topics related to aesthetic judgment criteria in 3 groups: subjectivism, objectivism, and relativism, as well as 5 aspects of Luk Thung music competition development guidelines including cultural heritage, 21st century education, choreography design principles, music design principles, and performance design principles.

The findings revealed that the judging criteria for Luk Thung music band competitions in the 21st century can be divided into 3 main aspects: vocal performance, which emphasizes voice clarity, vocal techniques, emotional expression, and the ability to communicate song meanings; performing arts, which focuses on stage space utilization, movement of singers and musicians, coordination among band members, and the ability to attract audience attention; and music, which encompasses proper instrumental performance according to musical principles, synchronized playing, harmony balance, and creativity in song arrangement. The judges shared common perspectives on developing competition



criteria suitable for the 21st century by emphasizing balance in all aspects and promoting the unique identity of Thai Luk Thung music through modern and creative performance formats to elevate competition standards in accordance with contemporary social and cultural contexts.

Keywords: Criteria development, Luk Thung music band competition, 21st century, Student arts and crafts, Aesthetics

ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย

คำว่า “ลูกทุ่ง” ปรากฏครั้งแรกเป็นชื่อของภาพยนตร์เพลง สร้างโดยบริษัทภาพยนตร์ไทย หรือไทยฟิล์ม เมื่อ พ.ศ. 2481 โดยมี พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าภาณุพันธุ์ยุคล เป็นผู้กำกับ ผู้แต่งทำนองเพลงคือ หม่อมหลวง พงษ์วรวงศ์ อดิวงษ์ ผู้แต่งเนื้อร้องคือ พระยาโกมารกุลมนตรี (ชื่น) เพลงในภาพยนตร์ ได้แก่ เงามไผ่ ต่อนกระป๋อง เกี้ยวสาว สายัณห์ และไม้งาม เนื้อร้องส่วนใหญ่เน้นการชมธรรมชาติอันสวยงามของท้องไร่ปลายนา เพลงที่มีแนวเป็นเพลงลูกทุ่ง และบันทึกไว้เป็นหลักฐานคือ เพลง สาวชาวไร่ ซึ่งเป็นผลงานการประพันธ์ของ ครูเหม เวชกร ใช้ร้องประกอบการแสดงละครวิทยุเรื่อง สาวชาวไร่ ใน พ.ศ. 2481 จากหลักฐานที่ค้นพบมีเค้าที่น่าเชื่อว่า เพลงสาวชาวไร่ เป็นเพลงลูกทุ่งเพลงแรกของเมืองไทย โดย (โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, 2530)

เพลงลูกทุ่งไทย มีวิวัฒนาการมาจากเพลงพื้นบ้าน พื้นเมืองหรือเพลงชาวบ้าน แม้ว่าจะนำเครื่องดนตรีของตะวันตกมาใช้บรรเลงทำนองก็ตาม แต่เนื้อหาหรือแก่นใจความของเพลง ลูกทุ่งก็ยังคงสะท้อนให้เห็นลักษณะของคนไทยหรือสังคมไทยได้อย่างชัดเจน จึงอาจถือได้ว่า “เพลงลูกทุ่ง” คือ เพลงพื้นเมืองยุคใหม่ที่มีเอกลักษณ์สะท้อนให้เห็นลักษณะของคนไทย และสังคมไทยอย่างกว้างขวาง ลุ่มลึก และลึกล้ำอันหลากหลาย ถือได้ว่าเพลงลูกทุ่งซึมลึกอยู่ในสายเลือดของคนไทยทุกคนมาตั้งแต่อดีตเพราะคนไทยเป็นคนในสังคมเกษตรกรรม เพลงลูกทุ่งหลายเพลงได้สะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคม ความเป็นอยู่และวัฒนธรรมไทย บางเพลงมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของคนไทย บางเพลงเป็นหลักฐานข้อมูลทางประวัติศาสตร์ของประเทศ บางเพลงเป็นที่รวมของภูมิปัญญาท้องถิ่น เห็นได้จากยุคแรกมีนักร้องเพลงไทยสากลที่มีชื่อเสียงกลุ่มหนึ่งนิยมร้องเพลงที่มีสาระบรรยายถึงชีวิตชาวชนบทชีวิตหนุ่มสาวบ้านนาและความยากจน ชาวบ้านเรียกเพลงกลุ่มนี้ว่า “เพลงตลาด” หรือ “เพลงชีวิต” ส่วนเพลงลูกกรุง เรียกว่า “เพลงผู้ดี” นักร้องที่ร้องเพลงแนวตลาดในระยะแรก เช่น คำรณ สัมบุณณานนท์, ก้าน แก้วสุพรรณ, ชัยชนะ บุญโยโชติ, ทูล ทองใจ, ผ่องศรี วรนุช, ศรีสอางค์ ตริเนตร ฯลฯ ต่อมา คำว่า “เพลงลูกทุ่ง” ถูกนำมาใช้แปลหนึ่งเพลงอเมริกันเรื่อง “Your Cheating Heart” เมื่อ พ.ศ. 2507 นับแต่นั้นมาคำว่า เพลงลูกทุ่งก็ติดอยู่ในความรู้สึกของคนฟังเพลง โดยหมายถึงเพลงที่ร้องแบบง่าย ๆ สนุกสนาน ท่วงทำนองมีเรื่องราวที่โน้มน้าวให้นึกถึงบรรยากาศของทุ่งนา ป่าเขา ทำนองของเพลง



ลูกทุ่ง เปิดรับท่วงทำนองต่าง ๆ เช่น ไทย ฝรั่ง จีน อินเดีย ตลอดจนเพลงพื้นบ้าน เช่น ลำตัด แห่ อีสาน (วิทยา เกษรพรหม, 2554)

การประกวดดนตรีลูกทุ่ง ถือเป็นพัฒนาการอย่างหนึ่งในวัฒนธรรมดนตรีไทยที่ถือเป็นสิ่งที่ได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่องจากอดีตถึงปัจจุบัน โดยจะสังเกตได้จากกิจกรรมที่มีรูปแบบเช่นเดียวกันกับการประกวดดนตรีลูกทุ่งนั้น ได้ปรากฏเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ อาทิ การประชันวงดนตรี การตั้งรางวัลในการบรรเลง หรือกิจกรรมอื่น ๆ ในลักษณะเช่นเดียวกันนี้ ได้ปรากฏเป็นการบันทึกกิจกรรมหรือปรากฏการณ์ในลักษณะของการประกวดแข่งขันดนตรีลูกทุ่ง ในหลักฐานทางประวัติศาสตร์อย่างต่อเนื่อง และยังสามารถพบเห็นกิจกรรมการประกวดดนตรีลูกทุ่งได้กระทั่งปัจจุบัน จากการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการประกวดดนตรีลูกทุ่ง ในประวัติศาสตร์สังคมไทยพบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2426-2549 โดย พูนพิศ อมาตยกุล และคณะ (2551) กล่าวถึงการประชันวงดนตรีในบริบทสังคมไทยมีทั้งสิ้น 29 ครั้ง ซึ่งพื้นที่ของการประกวดดนตรีได้กลายเป็นพื้นที่ในการแสดงสถานะทางสังคมของผู้คนในอดีต โดยมีความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน วัด วัง รวมทั้งเป็นพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิชาการดนตรีให้เกิดพัฒนาการ นำเสนอว่า ประวัติศาสตร์ของการประกวดดนตรีลูกทุ่ง แบ่งออกเป็น 2 ช่วง ตั้งแต่ก่อนการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองจากสมบูรณาญาสิทธิราชย์ โดยก่อนหน้าที่จะเรียกว่าประกวดจะใช้คำว่า การประชัน ซึ่งเริ่มต้นขึ้นเมื่อสมัยรัชกาลที่ 4 เป็นจุดเริ่มต้น และแพร่หลายมาถึงปัจจุบันด้วยการขับเคลื่อนการประกวดและประชันจากองค์กรและหน่วยงานต่างๆ (เชาวน์มนัส ประภักดี, 2566)

งานศิลปหัตถกรรมได้เริ่มจัดมาตั้งแต่ พ.ศ. 2455 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 แนะนำชักจูงให้เด็กชายหญิงในสมัยนั้นได้เอาใจใส่ฝึกหัดศิลปหัตถกรรม ซึ่งเป็นทางเลี้ยงอาชีพต่าง ๆ เพื่อจะกันการที่เด็กทั้งหลายพากันนิยมในการเป็นเสมียนหรือเข้าทำงานราชการให้น้อยลง การจัดงานศิลปหัตถกรรมนักเรียนมีการจัดต่อเนื่องกันตลอดมา มีหยุดเว้นช่วงบ้างเมื่อสถานการณ์บ้านเมืองไม่ปกติ ได้เปลี่ยนชื่องานไปก็หลายครั้ง นับว่าเป็นงานที่มีชื่อเสียงมากมาแต่ในอดีตนับถึงปัจจุบันเป็นเวลามากกว่า 100 ปี

เกณฑ์การประกวดวงดนตรีลูกทุ่งในแต่ละสนามได้มีการพัฒนาตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา มีการนำข้อบกพร่องมาปรับปรุงแก้ไข ไม่ว่าจะเป็นกติกาการแข่งขัน เกณฑ์การให้คะแนน แนวทางในการตัดสินรวมถึงการคัดเลือกคณะกรรมการตัดสินเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ที่เข้าร่วมประกวด จึงได้มีการพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขอย่างต่อเนื่อง ให้เท่าทันกับสถานการณ์ และสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในการตัดสิน

การประกวดวงดนตรีลูกทุ่งในปัจจุบัน ก็ได้มีการประชุมปรึกษาหารือระหว่างผู้ทรงคุณวุฒิผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีที่เป็นคณะกรรมการตัดสิน คณะกรรมการจัดการประกวด รวมถึงบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ทำวงเข้าประกวด เพื่อร่วมกันกำหนดแนวทาง เกณฑ์การประกวด กติกาการประกวด ทุกครั้งก่อนที่จะมีการจัดการประกวด เพื่อให้ทราบถึงปัญหา แนวทางแก้ไขในการจัดการประกวดวงดนตรีลูกทุ่งที่เป็นปัญหาอยู่เพื่อให้



ได้รับการแก้ไข รวมถึงแนวทางการพัฒนาเกณฑ์การประกวดวงดนตรีลูกทุ่งเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ที่เข้าทำการประกวด (สุรศักดิ์ สุขประโคน, 2565)

แนวคิดเกี่ยวกับเกณฑ์การตัดสินทางสุนทรียศาสตร์ มีผู้กล่าวไว้ว่า มุมมองทางศิลปกรรมของแต่ละคนนั้นมีความหลากหลายแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับว่า แต่ละคนนั้นจะมีหลักอะไรเป็นตัวตั้งในการตัดสินความหลากหลายนี้เองที่ทำให้เกิดแนวคิดและปัญหาทางสุนทรียศาสตร์ ที่ยังไม่สามารถหาข้อยุติที่เป็นเอกภาพกันได้เนื่องจากหลักเกณฑ์การตัดสิน ตั้งอยู่บนแนวคิดของนักปรัชญา 3 กลุ่มดังนี้

1. กลุ่มที่ใช้ตนเองเป็นตัวตัดสิน เป็นกลุ่มที่เชื่อว่าความรู้ความจริงและความดีงามนั้น เป็นสิ่งที่ไม่มีความจริงในตัวเองหากแต่เพียงเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นมานั้น ดังนั้น กฎเกณฑ์ในทางความรู้ ความจริง และความดีงามนี้ จึงไม่มีอยู่จริงมนุษย์เท่านั้นที่มีอยู่จริงและจะเป็นตัวตัดสินพร้อมทั้งเป็นผู้กำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ขึ้นมา มนุษย์แต่ละคนต่างมีมาตรฐานวัดความจริงต่างกันไป โดยไม่ขึ้นอยู่กับใครหรือสิ่งใดเกณฑ์การตัดสินแบบนี้สามารถทำให้เราเกิดความเชื่อมั่นในตนเองได้ แต่หากความรู้สึกเชื่อมั่นนี้มากจนเกินไปอาจจะส่งผลทำให้เราเป็นผู้ที่แก่เห็นตัว เอาแต่ใจตัวเองและไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งจะทำให้เรามีโลกทัศน์ที่แคบและเดียวดายในโลกใบนี้

2. กลุ่มที่เชื่อว่าหลักเกณฑ์ที่ตายตัวที่จะใช้ตัดสินได้ เป็นกลุ่มที่มีเกณฑ์มาตรฐานตายตัวแน่นอนในทางศิลปะซึ่งสามารถนำไปตัดสินผลงานได้ในทุกสมัย เกณฑ์มาตรฐานนี้ไม่มีการเปลี่ยนแปลงและไม่ขึ้นอยู่กับความรู้สึกใครหรือศิลปินคนไหน กลุ่มนี้มีความเชื่ออีกว่า สุนทรียธาตุมีอยู่จริง แม้ว่าเราจะเข้าถึงมันไม่ได้ก็ตามแต่ มันก็มีอยู่จริง และด้วยเหตุผลนี้การที่เราตัดสินศิลปะออกมาไม่เหมือนกัน ก็เพราะว่าแต่ละคนไม่สามารถเข้าถึงสุนทรียธาตุที่แท้จริงได้หรือมาตรฐานนั่นเอง การที่เราจะเข้าถึงเกณฑ์มาตรฐานนี้ได้ นั้นเราจำเป็นต้องฝึกฝนพัฒนาจิตใจให้สมบูรณ์จนสามารถเห็นความงามมาตรฐานได้

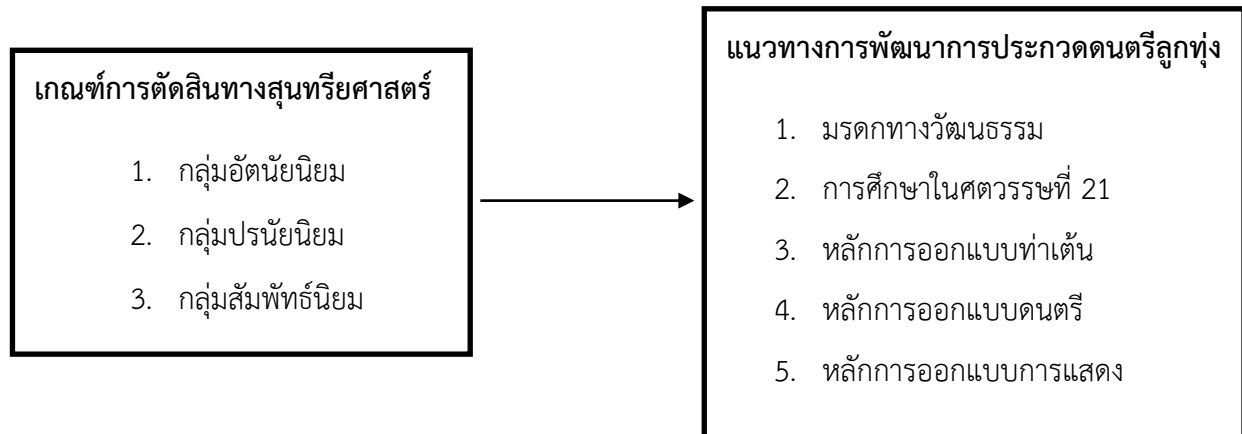
3. กลุ่มที่เชื่อว่าหลักเกณฑ์ในการตัดสินสุนทรียศาสตร์นั้นเปลี่ยนแปลงไปตามสภาวะแวดล้อม เป็นกลุ่มที่มีแนวคิดคล้ายกลุ่มจิตพิสัย แตต่างกันตรงที่กลุ่มนี้มีความเชื่อว่า กฎเกณฑ์ที่ตัดสินทางสุนทรียศาสตร์นั้นขึ้นอยู่กับสภาวะแวดล้อม วัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นหรือขึ้นอยู่กับสภาพภูมิประเทศ ตลอดจนดิน ฟ้า อากาศของแต่ละพื้นที่ โดยไม่ขึ้นอยู่กับผู้วิจารณ์ เพราะผู้วิจารณ์จะต้องวางตัวเป็นกลางและต้องสำนึกอยู่ในใจเสมอว่าตนเองเป็นเพียงส่วนหนึ่งของสังคม ดังนั้น การตัดสินทางสุนทรียศาสตร์จึงเปลี่ยนแปลงไปตามสังคม ภูมิอากาศ แล้วแต่สภาวะแวดล้อมพาไป (นพดล อินปิง, 2563) จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยสนใจที่จะทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาเกณฑ์การประกวดวงดนตรีลูกทุ่งในศตวรรษที่ 21: ศิลปหัตถกรรมนักเรียนเป็นแนวทางในการสร้างเกณฑ์การตัดสินที่สอดคล้องกับยุคสมัยและมีความเป็นธรรมเพื่อพัฒนาสืบสานสร้างสรรค์วงการลูกทุ่งไทยจากการพัฒนาเยาวชนที่เข้าร่วมเวทีการประกวดที่มีเกณฑ์ตัดสินมาตรฐาน



วัตถุประสงค์ในงานวิจัย

เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาเกณฑ์การประกวดวงดนตรีลูกทุ่งในงานศิลปหัตถกรรมนักเรียน

กรอบแนวคิดในการวิจัย



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับเพลงลูกทุ่ง

เพลงลูกทุ่งเป็นแนวเพลงที่มีความสำคัญต่อวัฒนธรรมดนตรีไทย โดยมีประวัติศาสตร์และพัฒนาการที่น่าสนใจ ตามที่ นคร ฤทธมัทย์ (2532) ได้อธิบายไว้ว่า เพลงที่ถือเป็นต้นแบบของเพลงลูกทุ่งและมีหลักฐานบันทึกไว้อย่างชัดเจนคือ “เพลงสาวชาวไร่” ซึ่งเป็นผลงานการประพันธ์ของครูเหม เวชกร โดยใช้ร้องประกอบการแสดงละครวิทยุเรื่องสาวชาวไร่เมื่อ พ.ศ. 2481 จากหลักฐานที่ค้นพบแสดงให้เห็นว่าเพลงสาวชาวไร่น่าจะเป็นเพลงลูกทุ่งเพลงแรกของประเทศไทย ในส่วนของการกำเนิดคำว่า “เพลงลูกทุ่ง” นั้น ข้อมูลจากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า เป็นผลมาจากการริเริ่มของ นายจำนง รังสิกุล ซึ่งขณะที่ดำรงตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายจัดรายการของสถานีโทรทัศน์ช่อง 4 บางขุนพรหม ได้ตั้งชื่อรายการว่า “เพลงลูกทุ่ง” โดยมีนายประกอบ ไชยพิพัฒน์ เป็นผู้จัดออกอากาศเมื่อ พ.ศ. 2507 (อิทธิเดช พระเพ็ชร, 2565) ความนิยมของรายการนี้ได้ส่งผลให้คำว่า “เพลงลูกทุ่ง” แพร่หลายและถูกนำไปใช้ในวงการดนตรี จนกระทั่งวงดนตรีต่าง ๆ เริ่มเรียกตนเองว่า “วงดนตรีลูกทุ่ง” และนักร้องก็นิยมเรียกตัวเองว่า “นักร้องเพลงลูกทุ่ง”

ข้อสังเกตที่น่าสนใจคือ เพลงลูกทุ่งมีต้นกำเนิดจากบุคคลที่อาศัยในกรุงเทพมหานคร เมื่อพิจารณาจากผู้ประพันธ์และผู้ขับร้องเพลงสาวชาวไร่ ได้แก่ เหม เวชกร และคำณ สัมบุณณานนท์ รวมถึงบุคคลสำคัญในวงการเพลงลูกทุ่งยุคแรก ๆ เช่น มงคล อมาตยกุล ผู้เรียบเรียงเสียงประสาน ล้วนเป็นคนกรุงเทพมหานครทั้งสิ้น อย่างไรก็ตาม แม้ว่าเพลงลูกทุ่งจะเกิดจากบุคคลที่อาศัยในกรุงเทพมหานคร แต่ไม่ควรถือว่าเป็นสมบัติเฉพาะของคนกรุงเทพมหานครเท่านั้น เพราะเพลงลูกทุ่งควรเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมของคนทั้งประเทศ



นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้จัดงาน “กึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย” ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2532 เพื่อเชิดชูและอนุรักษ์เพลงลูกทุ่งไทย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2537; สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2532) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการยอมรับและความสำคัญของเพลงลูกทุ่งในฐานะมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ

เพลงลูกทุ่งในฐานะวัฒนธรรมผสมและการสะท้อนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เพลงลูกทุ่งไทยเป็นผลผลิตทางวัฒนธรรมที่สะท้อนการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยในยุคการพัฒนาอุตสาหกรรม โดยเป็น 'วัฒนธรรมผสม' (hybrid culture) ที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างความเป็นเมืองและชนบทอย่างซับซ้อน แม้จะมีรากฐานมาจากเพลงพื้นบ้านและมีเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิตชนบท แต่กลับมีจุดกำเนิดจากเพลงตลาดที่สร้างสรรค์โดยศิลปินในเมืองกรุงช่วงก่อน พ.ศ. 2500 เช่น คำรณ สัมบุญณานนท์ และครูไพบุลย์ บุตรซัน ที่เป็นผู้บุกเบิกนำเอาทำนองเพลงพื้นบ้านมาประยุกต์เป็นเพลงไทยสากล การกำเนิดอย่างเป็นทางการของเพลงลูกทุ่งเกิดขึ้นใน พ.ศ. 2507 เมื่อประกอบ ไชยพิพัฒน์ เสนอให้เปลี่ยนชื่อจาก 'เพลงชาวบ้าน' เป็น 'เพลงลูกทุ่ง' และออกอากาศทางโทรทัศน์ช่อง 4 ยุคทองของเพลงลูกทุ่งในทศวรรษ 2510-2520 เกิดขึ้นพร้อมกับนโยบายการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของรัฐบาลทหาร การเดินสายของวงดนตรีลูกทุ่งจากเมืองสู่ชนบทผ่านระบบทางหลวงที่เพิ่งสร้างใหม่ กลายเป็นเครื่องมือสื่อสารที่ถ่ายทอดความทันสมัย รสนิยม และค่านิยมจากเมืองไปสู่ชนบทอย่างแนบเนียน ในช่วงนี้กลุ่มศิลปินเริ่มเปลี่ยนแปลงจากคนในเมืองมาเป็นคนจากชนบทที่อพยพเข้ามาหาโอกาสในยุคพัฒนาของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เช่น ชัยชนะ บุญนะโชติ เพลิน พรหมแดน และไวพจน์ เพชรสุพรรณ ที่ส่วนใหญ่มาจากอาชีพเกษตรกร

เนื้อหาของเพลงลูกทุ่งสะท้อนการต่อรองอำนาจระหว่างเมืองและชนบทในหลายมิติ ในด้านเศรษฐกิจ เพลงหลายเพลงแสดงให้เห็นว่ากรุงเทพฯ เป็นแหล่งโอกาสทางเศรษฐกิจที่ดึงดูดคนชนบท ในด้านการศึกษา เพลงสะท้อนค่านิยมใหม่ที่เน้นใบปริญญาเป็นมาตรฐานความสำเร็จ ด้านวัฒนธรรมการบริโภค เพลงลูกทุ่งสะท้อนการ 'ปฏิวัติบริโภค' ที่คนชนบทต้องปรับตัวให้เข้ากับค่านิยมเมือง โดยเฉพาะการมีรถยนต์ที่กลายเป็นสัญลักษณ์ของสถานะทางสังคม อย่างไรก็ตาม เพลงลูกทุ่งไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือของเมืองเท่านั้น แต่ยังมีเสียงต่อรองจากชนบทด้วย โดยเฉพาะการต่อต้านเมืองในเรื่องการแย่งชิงทรัพยากรมนุษย์ หลายเพลงพยายาม 'สร้างความกลัว' ให้กับหญิงสาวเกี่ยวกับการไปเมือง ซึ่งเป็นกลยุทธ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนชนบทในการรักษาทรัพยากรมนุษย์ไว้

แนวคิดเกี่ยวกับองค์ความรู้เกี่ยวกับการประกวดดนตรีไทย

จันทนา คชประเสริฐ และกิตติภรณ์ ชิตเทพ (2559) กล่าวว่า การศึกษาและพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานการตัดสินการประกวดการบรรเลงวงดนตรีไทย มีดังต่อไปนี้

การศึกษาความเป็นมาของเกณฑ์การตัดสินการประกวดดนตรีไทย พบว่า ในช่วงต้นสยามใหม่ มีการพัฒนาดนตรีไทยเพื่อให้ทัดเทียมกับประเทศตะวันตก การประชันวงดนตรีไทยครั้งแรกเกิดขึ้นในปี พ.ศ.



2466 และต่อมาได้พัฒนาเป็นการประกวดที่มีการจัดการอย่างเป็นระเบียบ โดยมีกฎเกณฑ์และคณะกรรมการตัดสินที่ชัดเจน การประกวดแบ่งเป็นรอบต่าง ๆ เช่น รอบคัดเลือกและรอบชิงชนะเลิศ

ด้านองค์ประกอบเกณฑ์การตัดสินการประกวดดนตรีไทย พบว่า แบ่งออกเป็น 2 ด้านหลัก คือ “ศาสตร์” และ “ศิลป์” โดยด้าน “ศาสตร์” ครอบคลุมถึงบุคลิกภาพ ทักษะการบรรเลง เครื่องดนตรี ทำนอง เพลง และจังหวะ ส่วนด้าน “ศิลป์” ต้องการการประเมินที่ละเอียด เพราะดนตรีไทยมีความอิสระในการแปรทำนองและปรับวง

ในปัจจุบัน มีการจัดประกวดดนตรีไทยทั่วประเทศมากกว่า 20 รายการ โดยมีความสนใจจากเยาวชน นักเรียน และประชาชนทั่วไป อย่างไรก็ตาม การตัดสินยังคงมีความคิดเห็นและการโต้แย้งจากผู้เข้าร่วมการประกวด

แนวทางในการพัฒนามาตรฐานการตัดสินการประกวดนั้น ได้มีการศึกษาและจัดทำมาตรฐานตามกระบวนการต่าง ๆ เช่น การประเมินด้านบุคลิกภาพ ทักษะการบรรเลง และจังหวะ รวมถึงการพัฒนาทำนองเพลงให้ถูกต้องและเหมาะสมกับประเภทของเพลงที่บรรเลง

แนวคิดเกี่ยวกับการตัดสินทางสุนทรียศาสตร์

โกสุม สายใจ (2549) กล่าวว่า การตัดสินทางสุนทรียศาสตร์ คือ การที่เราใช้จิตใจแสดงปฏิกิริยาต่อสภาพการณ์ในสิ่งแวดล้อม หรือการที่จิตประเมินค่าวัตถุที่มีคุณค่าทางความงาม ที่เราให้เกิดความรู้สึกภายในจิตใจ แม้ว่าความงามจะขึ้นอยู่กับจิต แต่ก็ไม่ได้ขึ้นอยู่กับทางเลือกตามใจชอบ หากแต่ต้องขึ้นอยู่กับคุณค่าที่มีอยู่ในวัตถุนั้น ๆ ด้วย ฉะนั้น ในการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางสู่ความซาบซึ้งซึ่งควรมีความรู้ในการตัดสินคุณค่าความงามมุมมองทางความคิดที่มีความแตกต่างกันหลากหลายออกไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบุคคลนั้น ๆ ว่าใช้อะไรเป็นหลักในการตัดสินสิ่งต่าง ๆ และการตัดสินทางสุนทรียศาสตร์ก็สามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มแนวคิด ดังนี้

1. กลุ่มที่ใช้ตนเองเป็นตัวตัดสิน

เรียกเกณฑ์ตัดสินนี้ว่า “จิตพิสัยหรืออัตวิสัย” (Subjectivism) เป็นกลุ่มที่เชื่อว่า ความรู้ ความจริง และความดีงามทั้งหลายล้วนเป็นสิ่งที่ไม่มีความจริงในตัวเอง หากแต่เป็นเพียงสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นมานั้น ดังนั้น กฎเกณฑ์ในทางความรู้ ความจริงและความดีงามนี้จึงไม่มีอยู่จริง มนุษย์เท่านั้นที่มีอยู่จริงและจะเป็นตัวตัดสิน พร้อมทั้งเป็นผู้กำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ขึ้นมา มนุษย์แต่ละคนต่างมีมาตรฐานวัดความจริงต่างกันออกไปโดยไม่ขึ้นอยู่กับใครหรือสิ่งใด เกณฑ์การตัดสินแบบนี้สามารถทำให้เราเกิดความเชื่อมั่นในตัวเองได้ แต่หากความรู้สึกเชื่อมั่นนี้มีมากจนเกินไปอาจจะส่งผลทำให้เราเป็นผู้ที่เห็นแก่ตัว เอาแต่ใจตัวเอง ไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งจะส่งผลต่อไปคือ ทำให้เรามีโลกทัศน์ที่แคบ และเดียวดายในโลกกว้างนี้

2. กลุ่มที่เชื่อว่าหลักเกณฑ์ที่ตายตัวที่จะใช้ตัดสินได้

เรียกเกณฑ์ตัดสินนี้ว่า “วัตถุพิสัยหรือปรวิสัย” (Objectivism) เป็นกลุ่มที่เชื่อว่า มีเกณฑ์มาตรฐานตายตัวแน่นอนในทางศิลปะ ซึ่งสามารถนำไปตัดสินผลงานได้ในทุกสมัย เกณฑ์มาตรฐานนี้ไม่มีการเปลี่ยนแปลงและไม่ขึ้นอยู่กับความรู้สึกใครหรือศิลปินคนไหน กลุ่มนี้มีความเชื่ออีกว่า สุนทรียธาตุมีอยู่จริง



แม้ว่าเราจะเข้าถึงมันไม่ได้ก็ตาม แต่มันก็มีอยู่จริง และด้วยเหตุผลนี้ การที่เราตัดสินศิลปะออกมาไม่เหมือนกันก็เพราะเราแต่ละคนไม่สามารถเข้าถึงสุนทรียธาตุที่แท้จริงได้หรือตัวจริงมาตรฐานนั่นเอง การที่เราจะเข้าถึงเกณฑ์มาตรฐานนี้ได้ นั่นเราจำเป็นต้องฝึกพัฒนาจิตให้สมบูรณ์จนสามารถเห็นความงามมาตรฐานได้ บางคนอาจทำสมาธิ บางคนอาจฝึกฝนทางศิลปะจนชำนาญ

3. กลุ่มที่เชื่อว่าหลักเกณฑ์ในการตัดสินสุนทรียศาสตร์นั้นเปลี่ยนแปลงไปตามสภาวะแวดล้อม

เรียกเกณฑ์ตัดสินนี้ว่า “สัมพัทธพิสัย” (Relativism) เป็นกลุ่มที่มีแนวคิดคล้ายกับกลุ่มจิตพิสัย แตต่างกันตรงที่กลุ่มสัมพัทธพิสัยนั้นมีความเชื่อว่า กฎเกณฑ์ตัดสินทางสุนทรียศาสตร์นั้นขึ้นอยู่กับสภาวะแวดล้อม วัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น หรือขึ้นอยู่กับสภาพภูมิประเทศ ตลอดจนถึง ฟ้า อากาศของแต่ละพื้นที่ โดยไม่ขึ้นอยู่กับตัวผู้วิจารณ์ เพราะผู้วิจารณ์จะต้องวางตัวเป็นกลางและต้องสำนึกอยู่ในใจเสมอว่า ตนเองเป็นเพียงส่วนหนึ่งของสังคม ดังนี้แล้ว เกณฑ์ตัดสินทางสุนทรียศาสตร์จึงเปลี่ยนแปลงไปตามสังคมบ้าง ตามสภาพของภูมิอากาศ ภูมิประเทศนั้น ๆ บ้าง แล้วแต่สภาวะแวดล้อมจะพาไปนั่นเอง

แนวคิดเกี่ยวกับพหุวัฒนธรรม

บุญยงค์ เกศเทศ (2536) กล่าวว่า การผสมผสานทางวัฒนธรรม เป็นกระบวนการที่เกิดการติดต่อกับวัฒนธรรมต่างสังคมหรือต่างประเทศ โดยจำเป็นต้องมีการปรับตัววัฒนธรรมภายในสังคมบางประการ และรับเอาวัฒนธรรมต่างสังคมหรือต่างประเทศนั้น ๆ เข้ามาบางประการ ทั้งด้วยความตั้งใจ หรือไม่ตั้งใจก็ตาม หากมีการติดต่อกันบ่อยครั้งจนเป็นประจักษ์ก็จะก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกันโดยอัตโนมัติ

กระบวนการผสมผสาน การผสมผสานทางวัฒนธรรมจะมีมากเมื่อสังคมหนึ่งถูกรุกรานหรืออีกฝ่ายหนึ่งชนะ พวกที่ชนะจะพยายามบังคับพวกที่แพ้ให้ปฏิบัติตามแบบอย่างการดำรงชีวิตของตน เช่น อังกฤษ ฝรั่งเศส เมื่อยึดครองดินแดนตะวันออกและแอฟริกาใต้ได้ ก็ให้ชาวพื้นเมืองเรียนภาษาของตน อินเดีย พม่า มาเลเซีย จึงพูดภาษาอังกฤษได้ดี อย่างไรก็ตาม การถ่ายทอดทางวัฒนธรรมนี้ไม่จำเป็นต้องเสมอไปที่ฝ่ายแพ้จะรับเอาวัฒนธรรมฝ่ายชนะ ถ้าฝ่ายชนะมีวัฒนธรรมด้อยกว่าอาจจะรับเอาวัฒนธรรม ฝ่ายแพ้ก็ได้

จึงกล่าวได้ว่า บุคคลอยู่ในวัฒนธรรมใดก็มักจะปฏิบัติตามวัฒนธรรมนั้นและจะมีพฤติกรรมคล้าย ๆ กับคนอื่นในสังคมนั้น เป็นเพราะผลของการเรียนรู้ที่ได้รับการอบรมสั่งสอนมา ไม่ว่าจะโดยแบบรู้ตัวหรือไม่ก็ตาม แสดงว่าวัฒนธรรมมีอิทธิพลเหนือความคิดและพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมนั้น ๆ เช่น ถ้าจะรับเอาเด็กฝรั่งมาอบรมเลี้ยงดูแบบไทย เด็กก็จะมีลักษณะเหมือนคนไทย

แนวคิดเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรม

กามินี วิเจสุรียา (2551) กล่าวว่า “มรดกทางวัฒนธรรม” (Cultural Heritage) มรดกวัฒนธรรม (Cultural Heritage) มาจากคำว่า Culture ซึ่งหมายถึง วัฒนธรรมซึ่งมีคำจำกัดความกว้างมากตามที่กล่าวมาข้างต้น กับคำว่า มรดก “Heritage” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษให้แก่สังคมในปัจจุบันเพื่อสร้างความผูกพันให้คนในปัจจุบันนั้นรักษาไว้และส่งต่อไปยังรุ่นต่อ ๆ ไป เมื่อถูกนำมาขยายคำว่า วัฒนธรรม



(Culture) แล้วจะสื่อความหมายโดยในว่าเป็นสิ่งที่เกิดจากการรับรู้การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคมที่แสดงออกมาเป็นแบบแผนเป็นเอกลักษณ์ของสังคมนั้น ๆ โดยจะต้องเกิดความรู้สึกและมีอารมณ์ความเป็นเจ้าของเอกลักษณ์นั้นร่วมกัน ซึ่งยากที่บุคคลภายนอกจะหยั่งถึงและสิ่งเหล่านั้นจะต้องถูกรักษาต่อไปโดยคนรุ่นต่อ ๆ ไปของสังคมเพื่อให้อยู่รอดต่อไป

มรดกทางวัฒนธรรมเริ่มต้นที่องค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (World Intellectual Property Organization) ได้ให้ความสำคัญในการอธิบายความหมายของคำว่า “มรดกทางวัฒนธรรม” หมายถึง ความรู้ที่มีการสั่งสมและสืบทอดกันมาจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่งรุ่นหนึ่งโดยใช้ศัพท์ภาษาอังกฤษที่เรียกว่า “Tradition Knowledge”

แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21

การศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นแนวคิดการศึกษาที่เกิดขึ้นจากการตระหนักถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการปรับเปลี่ยนระบบการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและซับซ้อนในยุคโลกาภิวัตน์และเทคโนโลยีดิจิทัล โดยมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตการทำงาน และการแก้ปัญหาในสังคมแห่งอนาคต (Trilling & Fadel, 2009) การศึกษาในศตวรรษที่ 21 ให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้ การคิดวิเคราะห์ และการประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์จริง เพื่อเตรียมนักเรียนให้ปรับตัวกับโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยมั่นใจในความสามารถของพวกเขาในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและการแก้ปัญหา ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาแบบดั้งเดิมที่เน้นการถ่ายทอดความรู้เนื้อหาวิชาการเป็นหลัก

ทักษะหลักของการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 3 กลุ่มสำคัญตามกรอบแนวคิดของ National Research Council (2012) ซึ่งได้จัดหมวดหมู่ทักษะในศตวรรษที่ 21 เป็นทักษะทางปัญญา (cognitive competencies) ทักษะภายในบุคคล (intrapersonal competencies) และทักษะระหว่างบุคคล (interpersonal competencies) ในขณะที่ Trilling and Fadel (2009) ได้เสนอกรอบ “4Cs” ซึ่งเป็นทักษะการเรียนรู้หลัก ได้แก่ การคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) การสื่อสาร (Communication) การทำงานร่วมกัน (Collaboration) และความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) กลุ่มทักษะเหล่านี้มีความเชื่อมโยงกันและสามารถถ่ายทอดไปใช้ในสถานการณ์และบริบทที่ต่างกันได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของการศึกษาศิลปะและดนตรี ซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และการแสดงออกทางอารมณ์

ในบริบทของการศึกษาดนตรี ทักษะศตวรรษที่ 21 มีความสำคัญและความเกี่ยวข้องเป็นพิเศษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะการสื่อสาร การทำงานร่วมกัน ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ซึ่งเป็นแกนหลักที่ปรากฏในมาตรฐานการศึกษาดนตรีทั้งระดับชาติและนานาชาติ (Binkley et al., 2012) การศึกษาดนตรีโดยธรรมชาติช่วยพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ผ่านการวิเคราะห์โครงสร้างดนตรี การตีความผลงาน และการสร้างสรรค์ นักดนตรีต้องสามารถวิเคราะห์ส่วนต่าง ๆ ของโน้ตเพลงและสังเคราะห์ส่วนเหล่านั้นเพื่อเข้าใจ



และชื่นชม “ภาพใหญ่” และรวมชิ้นส่วนเหล่านั้นเข้าเป็นส่วนรวมใหม่ การแสดงดนตรีในรูปแบบวงหรือกลุ่ม ส่งเสริมทักษะการทำงานร่วมกัน การฟัง และการตอบสนองต่อผู้อื่น ในขณะที่การแต่งเพลง การประพันธ์ และการตีความดนตรีช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และการแสดงออกที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละบุคคล การศึกษาดนตรีจึงเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับการพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 อย่างครบถ้วน

การประยุกต์ใช้แนวคิดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในการพัฒนาเกณฑ์การประกวดวงดนตรีลูกทุ่ง สำหรับนักเรียนจึงต้องบูรณาการทักษะศตวรรษที่ 21 เข้ากับการประเมินความสามารถทางดนตรี โดยเน้นไม่เพียงแต่ความสามารถทางเทคนิคในการบรรเลงเครื่องดนตรี แต่ยังรวมถึงความคิดสร้างสรรค์ในการตีความ และนำเสนอเพลง การทำงานเป็นทีมของสมาชิกในวง การสื่อสารและการแสดงออกทางอารมณ์ผ่านดนตรี ตลอดจนการรักษาและพัฒนาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมไทยในยุคสมัยใหม่ วิจัยของ Bialik & Fadel (2015) ระบุว่า การศึกษาในศตวรรษที่ 21 ควรมุ่งเน้นสามมิติหลักคือ ความรู้ (knowledge) ลักษณะนิสัย (character) และทักษะ (skills) ซึ่งในมิติทักษะนั้นประกอบด้วย ความคิดสร้างสรรค์ การคิดเชิงวิพากษ์ การสื่อสาร และการทำงานร่วมกัน เกณฑ์การประเมินควรสะท้อนถึงการเรียนรู้แบบองค์รวมที่ผสมผสานระหว่างศิลปะดนตรีดั้งเดิมกับทักษะร่วมสมัย เพื่อเตรียมนักเรียนให้พร้อมสำหรับการเป็นศิลปินและพลเมืองที่มีคุณภาพในศตวรรษที่ 21 การศึกษาวรรณกรรมนี้จึงเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการพัฒนารอบแนวคิดและเครื่องมือในการสร้างเกณฑ์การประกวดที่ทันสมัย มีความเป็นวิทยาศาสตร์ และสอดคล้องกับความต้องการของสังคมไทยในศตวรรษที่ 21 ซึ่งต้องคำนึงถึงการพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการทำงานในอนาคต รวมทั้งการรักษาไว้ซึ่งคุณค่าทางวัฒนธรรมและศิลปะดั้งเดิมของไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) กับผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยเลือกผู้สัมภาษณ์ที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยวิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้ที่คณะกรรมการการประกวดวงดนตรีในงานศิลปหัตถกรรมนักเรียน จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย

1. นายสลา คุณวุฒิ (คณะกรรมการการประกวดวงดนตรีในงานศิลปหัตถกรรมนักเรียน) ศิลปินแห่งชาติ พ.ศ. 2564 สาขา ศิลปะการแสดง (ดนตรีไทยสากล - ประพันธ์เพลงไทยลูกทุ่ง)
2. นายจักรวาร เสาธง (คณะกรรมการการประกวดวงดนตรีในงานศิลปหัตถกรรมนักเรียน) โปรดิวเซอร์ดนตรี
3. นายสุรินทร์ เมทะนี (คณะกรรมการการประกวดวงดนตรีในงานศิลปหัตถกรรมนักเรียน) คณบดี คณะอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ



แนวทางการพัฒนาเกณฑ์การประกวดวงดนตรีลูกทุ่งในศตวรรษที่ 21: ศิลปหัตถกรรมนักเรียน ซึ่งแนวประเด็นคำถามหลัก ประกอบด้วย

- ประเด็นคำถามเกี่ยวกับเกณฑ์การตัดสินทางสุนทรียศาสตร์ แบ่งเป็น 3 กลุ่มคือ 1) กลุ่มอัตนัยนิยม คือกลุ่มที่ใช้ตนเองเป็นตัวตัดสินเป็นกลุ่มที่เชื่อว่า ความรู้ ความจริงและความดีงามทั้งหลายล้วนเป็นสิ่งที่ไม่มีความจริงในตัวเอง หากแต่เป็นเพียงสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นมานั้น ดังนั้น กฎเกณฑ์ในทางความรู้ ความจริงและความดีงามนี้จึงไม่มีอยู่จริง มนุษย์เท่านั้นที่มีอยู่จริงและจะเป็นตัวตัดสิน 2) กลุ่มปรนัยนิยมเป็นกลุ่มที่เชื่อว่า มีเกณฑ์มาตรฐานตายตัวแน่นอนในทางศิลปะ ซึ่งสามารถนำไปตัดสินผลงานได้ในทุกสมัย เกณฑ์มาตรฐานนี้ไม่มีการเปลี่ยนแปลงและไม่ขึ้นอยู่กับความรู้สึกใครหรือศิลปินคนไหน กลุ่มนี้มีความเชื่ออีกว่า สุนทรียธาตุมีอยู่จริง แม้ว่าเราจะเข้าถึงมันไม่ได้ก็ตาม และ 3) กลุ่มสัมพัทธนิยมเป็นกลุ่มที่มีแนวคิดคล้ายกับกลุ่มจิตพิสัย แต่ต่างกันตรงที่กลุ่มสัมพัทธพิสัยนั้นมีความเชื่อว่า กฎเกณฑ์ตัดสินทางสุนทรียศาสตร์นั้นขึ้นอยู่กับสภาวะแวดล้อม วัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น หรือขึ้นอยู่กับสภาพภูมิประเทศ ตลอดจนดิน ฟ้า อากาศของแต่ละพื้นที่ โดยไม่ขึ้นอยู่กับตัวผู้วิจารณ์ เพราะผู้วิจารณ์จะต้องวางตัวเป็นกลางและต้องสำนึกอยู่ในใจเสมอว่า ตนเองเป็นเพียงส่วนหนึ่งของสังคม

- ประเด็นคำถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการประกวดวงดนตรีลูกทุ่ง แบ่งเป็น 5 ประเด็น คือ 1) มรดกทางวัฒนธรรม 2) การศึกษาในศตวรรษที่ 21 3) หลักการออกแบบท่าเต้น 4) หลักการออกแบบดนตรี 5) หลักการออกแบบการแสดง

โดยผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยตนเองซึ่งระหว่างการสัมภาษณ์ดำเนินการจดบันทึกและบันทึกเสียงข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ แล้วนำมาถอดแบบคำต่อคำ เพื่อนำมาทำการวิเคราะห์ และสังเคราะห์รวบกับแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องแล้วสร้างเป็นข้อสรุปเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย คือ แนวทางการพัฒนาเกณฑ์การประกวดวงดนตรีลูกทุ่งในศตวรรษที่ 21: ศิลปหัตถกรรมนักเรียน

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาเกณฑ์การประกวดวงดนตรีลูกทุ่งในศตวรรษที่ 21 ภายใต้บริบทของงานศิลปหัตถกรรมนักเรียน โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกจากคณะกรรมการการประกวดจำนวน 3 ท่าน ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า เกณฑ์การตัดสินสามารถแบ่งออกเป็นสามด้านหลัก ได้แก่ ด้านการร้อง ด้านศิลปะการแสดง และด้านดนตรี ซึ่งแต่ละด้านมีความสำคัญในการกำหนดมาตรฐานของการประกวดวงดนตรีลูกทุ่งในยุคปัจจุบัน

ด้านการร้อง คุณภาพของการร้องเพลงเป็นหัวใจสำคัญของการประกวดวงดนตรีลูกทุ่ง คณะกรรมการเน้นการพิจารณาในเรื่องของความชัดเจนของเสียงร้อง เทคนิคการใช้เสียง อารมณ์ที่ถ่ายทอดและความสามารถในการสื่อสารความหมายของบทเพลง นักร้องที่มีคุณภาพต้องสามารถควบคุมเสียงได้ดี



แสดงเอกลักษณ์เฉพาะตัว และมีการเลือกเพลงที่เหมาะสมกับลักษณะของตนเอง เกณฑ์การพิจารณาอาจรวมถึงการออกเสียงที่ถูกต้อง น้ำเสียงที่มีพลัง การรักษาโทนเสียง และการเชื่อมโยงกับอารมณ์ของผู้ฟัง

ด้านศิลปะการแสดง ศิลปะการแสดงเป็นองค์ประกอบที่ช่วยเพิ่มมิติในการนำเสนอผลงานของวงดนตรีลูกทุ่ง คณะกรรมการให้ความสำคัญกับการใช้พื้นที่เวที การเคลื่อนไหวของนักร้องและนักดนตรี การประสานงานกันของสมาชิกในวง และความสามารถในการดึงดูดความสนใจจากผู้ชม วงดนตรีที่โดดเด่นต้องสามารถนำเสนอการแสดงที่สอดคล้องกับเนื้อหาเพลง มีการจัดลำดับภาพลักษณ์ของทีมงานที่เหมาะสม และสามารถใช้ท่าทางหรือองค์ประกอบอื่น ๆ เพื่อเสริมสร้างความน่าสนใจให้กับการแสดง

ด้านดนตรี ดนตรีเป็นหัวใจหลักของวงดนตรีลูกทุ่ง ซึ่งรวมถึงการบรรเลงเครื่องดนตรีที่ถูกต้องตามหลักดนตรี การเล่นที่มีความพร้อมเพรียง ความลงตัวของเสียงประสาน และความคิดสร้างสรรค์ในการเรียบเรียงเพลงใหม่หรือการดัดแปลงเพลงให้น่าสนใจ คณะกรรมการให้ความสำคัญกับการบรรเลงที่มีคุณภาพ การเลือกใช้เครื่องดนตรีที่เหมาะสมกับแนวเพลง และการปรับตัวของวงต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นบนเวที เกณฑ์การพิจารณาอาจรวมถึงความแม่นยำของจังหวะ การสื่อสารระหว่างนักดนตรี และความสามารถในการประยุกต์ใช้แนวดนตรีให้สอดคล้องกับรูปแบบของการแข่งขัน

จากผลการวิจัย พบว่า เกณฑ์การตัดสินสามารถแบ่งออกเป็นสามด้านหลัก ได้แก่ ด้านการร้อง ด้านศิลปะการแสดง และด้านดนตรีตามที่กล่าวข้างต้นมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรรถพร วรวานิช (2015) พบว่า 1) การวางแผนการแสดงดนตรีกับวัตถุประสงค์ 2) การแบ่งหน้าที่ ได้แก่ นักร้อง นักดนตรีฝ่ายจัดเตรียมโน้ตเพลง และเครื่องดนตรี 3) บุคลากรของวงดนตรี ได้แก่ หัวหน้าวงดนตรี นักร้อง นักดนตรี พนักงานจัดเตรียมเครื่องดนตรี 4) การควบคุมในการซ้อมดนตรี ด้วยการจัดให้ มีการซ้อมดนตรีและควบคุมด้วยหัวหน้าวงดนตรี 5) การประสานงานให้รับทราบ เกี่ยวกับวันเวลาของการแสดงและจัดเตรียมอุปกรณ์ 6) การประชาสัมพันธ์ในการจัดแสดงโดยการจัดทำแผ่นพับ แผ่น โฆษณางาน และประกาศงานทางวิทยุหรือทางโทรทัศน์ 7) คำตอบแทนในการจัดการแสดงมีความเหมาะสมกับขนาดของวงดนตรี

จากผลการวิจัย พบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักซึ่งเป็นคณะกรรมการจากด้านการร้อง ด้านศิลปะการแสดง และด้านดนตรี มีแนวคิดร่วมกันในการพัฒนาเกณฑ์การประกวดให้เหมาะสมกับศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับความสามารถของผู้เข้าประกวดในทุกด้านอย่างสมดุล รวมถึงการส่งเสริมเอกลักษณ์ของดนตรีลูกทุ่งไทยผ่านรูปแบบการแสดงที่ทันสมัยและสร้างสรรค์ ซึ่งจะช่วยยกระดับมาตรฐานการประกวดวงดนตรีลูกทุ่งให้สอดคล้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมในปัจจุบัน ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการตัดสินทางสุนทรียศาสตร์ของ โกสุม สายใจ (2549) ที่สรุปไว้ว่าองค์ประกอบสำคัญที่ใช้ในการพิจารณาคุณภาพของการแสดงดนตรี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการประกวดวงดนตรีลูกทุ่ง ซึ่งเป็นศิลปะแห่งการแสดงที่ต้องอาศัยการถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึก และความคิดสร้างสรรค์ แนวคิดนี้มีรากฐานมาจากทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ (Aesthetics) ที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ความงามและคุณค่าทางศิลปะ โดยในการประกวดดนตรี ลูกทุ่ง สุนทรียศาสตร์ถูกนำมาใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการประเมินความไพเราะของเสียงร้อง ความกลมกลืนของดนตรี



และความสามารถในการสื่อสารอารมณ์ของศิลปินไปยังผู้ชม การพิจารณาทางสุนทรียศาสตร์ยังครอบคลุมถึงองค์ประกอบของศิลปะการแสดง เช่น การใช้พื้นที่เวที การเคลื่อนไหวที่สอดคล้องกับจังหวะของเพลง และการสร้างบรรยากาศที่เหมาะสมกับเนื้อหาของบทเพลง ซึ่งทั้งหมดนี้ส่งผลต่อความประทับใจและคุณค่าทางศิลปะของการแสดง

นอกจากนี้ แนวคิดเกี่ยวกับองค์ความรู้เกี่ยวกับการประกวดดนตรีไทย จันทนา คชประเสริฐ และกิตติภณ ชิตเทพ (2559) ยังมีบทบาทสำคัญในการกำหนดเกณฑ์การตัดสินของวงดนตรีลูกทุ่งในศตวรรษที่ 21 ดนตรีไทยมีประวัติศาสตร์และพัฒนาการที่ยาวนาน โดยประกวดดนตรีไทยมักให้ความสำคัญกับการรักษาเอกลักษณ์ของดนตรีแต่ละประเภท การใช้เทคนิคการเล่นเครื่องดนตรีที่ถูกต้อง และการนำเสนอการแสดงที่สอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรม การประกวดวงดนตรีลูกทุ่งในปัจจุบัน แม้ว่าจะมีการผสมผสานดนตรีสมัยใหม่เข้ามา แต่ยังคงต้องคำนึงถึงรากฐานของดนตรีไทยและการประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของการแสดง ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาเกณฑ์การประกวดที่มุ่งเน้นทั้งคุณภาพของเสียงร้อง การนำเสนอทางศิลปะ และความสามารถในการบรรเลงดนตรีให้มีมาตรฐานที่สูงขึ้น โดยไม่ละทิ้งคุณค่าทางวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของดนตรีลูกทุ่งไทย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

- 1.1 ควรมีการไลฟ์สดผ่านช่องทางสื่อออนไลน์ต่างๆ ของศิลปินหรือนักเรียน
- 1.2 การนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาช่วยในการตัดสิน เช่น การบันทึกการแสดงเพื่อพิจารณาอย่างละเอียด ใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ในการถ่ายทอดสดการแข่งขัน เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ชมทั่วประเทศ
- 1.3 กรรมการควรเป็นผู้ทรงคุณวุฒิจบการศึกษาตามวุฒิหรือประสบการณ์วิชาชีพด้านการขับร้องดนตรี ศิลปะการแสดง นาฏศิลป์ และมีประสิทธิภาพในการสื่อสาร

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 การศึกษาวิจัยควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ เพิ่มเติมที่มีอิทธิพลต่อแนวทางการพัฒนาเกณฑ์การประกวดวงดนตรีลูกทุ่งในศตวรรษที่ 21: ศิลปินหรือนักเรียน เนื่องจากผลการศึกษานำมาวิเคราะห์และให้มิวดนตรีลูกทุ่งเป็นที่รู้จักมากขึ้น
- 2.2 การศึกษาวิจัยต่อยอดควรเป็นงานวิจัยข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาเกณฑ์การประกวดวงดนตรีลูกทุ่งในศตวรรษที่ 21: ศิลปินหรือนักเรียน ด้วยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถาม เพื่อค้นหาปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจเป็นข้อมูลที่สามารถนำมาวิเคราะห์และกำหนดแนวทางในอนาคตเพื่อให้ตรงกับแนวทางพัฒนามากที่สุด



บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2537). *กึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่ง...สืบสานคุณค่าวัฒนธรรมไทย*. สมใจการพิมพ์.
- กามินี วิเจสุริยา. (2551). ความรู้ทางสถาปัตยกรรมในฐานะมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้. ใน *รายงานการประชุมสัมมนานานาชาติ การบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรมและแนวคิดจากนานาชาติ 6-8 สิงหาคม 2551*. กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม.
- โกสุม สายใจ. (2549). *สุนทรีภาพของชีวิต*. โครงการศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. (2530). *ลูกทุ่ง (พ.ศ. 2481)*. ไทยฟิล์ม.
- จันทนา คชประเสริฐ และกิตติภณธ์ ชิตเทพ. (2559). *หลักเกณฑ์การตัดสินและการประเมินผลการบรรเลงในการประกวดดนตรีไทย*. งานวิจัยคณะดนตรีและการแสดง มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เชาวน์มนัส ประภักดิ์. (2566). การประกวดดนตรีลูกทุ่งในประวัติศาสตร์สังคมไทย. *วารสารวิจัยดนตรีและศิลปะ*, 12(3), 45-62.
- นคร ถนอมทรัพย์. (2532). ความเป็นมาของเพลงลูกทุ่ง. ใน *สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (Ed.), กึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย* (pp. 31-33). อมรินทร์ พรินต์ติ้ง กรุ๊ป.
- นพดล อินปิง. (2563). ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในเขตวัดติโลกอาราม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา. *วารสาร มจร กาญจนปริทรรศน์*, 1(1), 1-15.
- บุญยงค์ เกศเทศ. (2536). *รายงานการวิจัยเรื่อง พิธีกรรมของชาวผู้ไท: ศึกษากรณีกิ่งอำเภอหนองสูงจังหวัดมุกดาหาร*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พูนพิศ อมาตยกุล. (2551). การประชันวงดนตรีในบริบทสังคมไทย. *การประชุมวิชาการดนตรีไทยแห่งชาติ*. 29(1), 10-20.
- วิทยา เกษรพรหม. (2554). *เพลงลูกทุ่งไทย: วิวัฒนาการและเอกลักษณ์* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- สำนักงานคณะกรรมการด้านวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2532). *กึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย*. อมรินทร์พรินต์ติ้ง.
- สุรศักดิ์ ฐยประโคน. (2565). การสร้างสรรค์นาฏกรรมประกอบวงดนตรีลูกทุ่งในงาน มหกรรมดนตรีเทิดไท้คีตราชน. *มนุษยสังคมสาร (มสส.) คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*, 20(1), 21-40.
- อรณพ วรวานิช. (2015). การบริหารจัดการวงดนตรีไทยสากลในประเทศไทย: กรณีศึกษา วงดนตรีเกษมศรี วงดนตรีคีตศิลป์ และวงดนตรีสุภาภรณ์. *วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ*, 16(2), 36-47.
- อิทธิเดช พระเพ็ชร. (2564, 11 ธันวาคม). บ้านนอกในกรุง บ้านทุ่งแดนไกล: ปฏิสัมพันธ์ อำนาจนำ และการต่อรองระหว่างเมืองกับชนบท ในเพลงลูกทุ่งไทย. *The 101 World*.
<https://www.the101.world/folk-song-urban-rural-relations/>



- Binkley, M., Erstad, O., Herman, J., Raizen, S., Ripley, M., Miller-Ricci, M., & Rumble, M. (2012). Defining twenty-first century skills. In P. Griffin, B. McGaw, & E. Care (Eds.), *Assessment and teaching of 21st century skills* (pp. 17-66). Springer.
- Bialik, M., & Fadel, C. (2015). *Skills for the 21st century: What should students learn?* Center for Curriculum Redesign.
- National Research Council. (2012). *Education for life and work: Developing transferable knowledge and skills in the 21st century*. The National Academies Press.
<https://doi.org/10.17226/13398>
- Trilling, B., & Fadel, C. (2009). *21st century skills: Learning for life in our times*. Jossey-Bass.